

Erfaringer fra Klækning af nogle interessante Sommerfuglearter.

Af
Erling Pedersen.

I de senere År har jeg mere og mere givet mig af med at studere Sommerfuglenes Biologi, og de Timer, jeg har stjålet af min egen Arbejdstid, har jeg ikke så meget anvendt til at tage ud på Ekskursioner for at fange nye Arter til min Samling, som til at passe Sommerfuglelarver og følge Artens Udvikling, fra Hunnen lagde Ægget, til Sommerfuglen kom frem.

Under sådant Arbejde, hvor jeg efterhånden har fulgt ikke så få Arter fra Æg til Imago, kan man jo komme til at gøre visse Erfaringer, som måske kan være til Nytte for andre, og da man har opfordret mig til her i Tidsskriftet at offentliggøre nogle af de Notater, jeg har skrevet ned, skal jeg på Grundlag af disse meddele lidt om nogle af mine Klækninger. Jeg skal i det følgende omtale Dagsommerfuglearterne 1. *Colias hyale*, 2. *Colias edusa*, 3. *Apatura iris*, 4. *Araschnia levana* og 5. *Chrysophanus dispar*.

1. *Colias hyale* L.

Da jeg i 1905 begyndte at fange Sommerfugle, var *Colias hyale* blandt de Dyr, jeg først traf på. I den efterfølgende halve Snes År var den ikke hvert År lige almindelig, og et enkelt År så jeg den slet ikke, men jeg henregnede den dog til de Dyr, man lod temmelig upå-

agtet. I de følgende Årtier har jeg fulgt dens Optræden på Møn, hvor den flyver i 2 Kuld, henholdsvis Juni og Juli-September. Den har oftest været ret talrig, og synes nu at blive mere og mere almindelig, hvilket sikkert skyldes to Ting; for det første den udvidede Avl af Kløverfrø, for det andet den mere udbredte Dyrkning af Lucerne til Staldfoder. Begge Dyrkningsmåder giver Larverne særdeles gode Betingelser, for Kløverens Vedkommende fordi den som Regel ikke røres fra Udsåningen det ene År til Høsten i August-September det næste, for Staldfoderlucernens fordi Markerne henligger i flere År uden at afgnaves eller nedtrampes af Køerne. Når Leen eller Slåmaskinen kommer, lader Larverne sig falde til Jorden for senere i Fred at æde videre af det tiloversblevne Foder.

Atter og atter har jeg søgt efter Larven af *Colias hyale*, men har igen opgivet det, da det har set mig omtrent lige så håbløst ud som at søge efter en Synål i en Høstak, og jeg besluttede da i Stedet at forsøge at få en Hun til at lægge Æg.

Første Forsøg. Den $\frac{2}{9}$ 1933 fandt jeg i min Lucernemark et Par *hyale* i Parring. Jeg satte et Bur over Dyrene, og anbragte, efter at de var adskilte, Hunnen i et Bur om en smuk Lucerneplante og gav den i Tilgift en lille Tot Vat dyppet i Sukkervand. Efter ca. 4 Dages Forløb døde Hunnen uden at have lagt Æg og tilsyneladende også uden at have taget Næring til sig. Jeg bestemte da ikke oftere at prøve denne Fremgangs-måde.

Andet Forsøg. Den $\frac{26}{6}$ 1934 fik jeg Øje på en hvidlig Sommerfugl, som viste sig at være en æglæggende Hun af *hyale*. Jeg mærkede mig den Plante, Dyret havde besøgt, og gav mig til at søge efter Ægget, som jeg snart fandt. Dyret fortsatte sin Æglægning, og jeg begyndte igen at lede efter Æggene, men efter et Par forgæves Forsøg blev jeg klar over, at der måtte an-

vendes en anden Metode, og jeg gav mig derfor ikke Tid til at søge efter Æg, men plukkede, så hurtigt jeg kunde, de Planter, hvor Dyret havde siddet, og da det forsvandt, havde jeg ialt 12 Planter, hvorpå var 9 Æg. De sad alle på nær ét på Oversiden af Bladene og nær Jorden.

Æggene anbragtes i et overbundet Glas, hvor der for at skaffe lidt Fugtighed blev lagt nogle grønne Blade ned. Efter et Par Dages Forløb blev Æggene røde og 6 Dage senere blågrå. Den $\frac{2}{7}$ klækkedes Larverne (dog gav ét af Æggene ingen Larve), der som spæde var smudsigt brungrønne med sort Hoved; de så ud til at være forsynet med en Mængde små bagudrettede Hår, der gjorde Nytte som Modhager, idet Larven vrikkede sig ud af Ægget. De fortærede delvis Ægskallen og opholdt sig herefter på Oversiden af Bladet, hvor de i Hvilten sad på Midtribben med Hovedet vendt mod Bladets Rod. En Larve døde som spæd, de resterende 7 skiftede første Gang Hud efter 6 Dages Forløb ($\frac{8}{7}$) og blev grønne med lidt mørkere Hoved. I andet Hudskifte, der indtraf 4-5 Dage senere, var de grønne med lidt lysere Hoved og med lys Sidestribe. Efter atter 5 Dages Forløb skiftede de Hud for tredje Gang og blev overalt grønne med gulhvid Sidestribe. Sidste Hudskifte foregik 4 Dage senere ($\frac{21}{7}$ - $\frac{22}{7}$), og Larverne var nu fløjlsgrønne med gullig Sidestribe og gennemskinnende mørkt Rygkar. En Måned efter, at Æggene var lagt ($\frac{26}{7}$ - $\frac{29}{7}$), hæftede de sig til Forpupning og skød Dagen efter Larvehuden af. Puppen, som i Form minder noget om *Gonepteryx rhamni*, er gulliggrøn med bred, mørk Sidestribe på de forreste Bagkropsringe. Af de 5 Pupper (2 af Larverne blev sendt til Zoologisk Museum til Udpustning) kom Sommerfuglene frem $\frac{8}{8}$ - $\frac{11}{8}$, altså efter ca. 13 Dages Puppehvile; alle var Hanner.

Larverne trivedes først på en i en Urtepotte plantet Sneglebælg, senere fik de Valget mellem Sneglebælg,

Alsikekløver og Rødkløver, alle plantet i samme Urtepotte. De to første blev spist med samme Appetit, hvorimod Rødkløveren ikke blev rørt. Larverne blev holdt indendørs ved et åbent Vindue, og så under hele Opvæksten så godt som ikke en Solstråle.

Tredie Forsøg. Det næste, det gjaldt om, var at konstatere, om Larven af *hyale* kunde overvintre her i Landet, eller om det er rigtigt, at Dyret ikke er hjemmehørende her og kun kan opretholde sin Eksistens ved Hjælp af indvandrede Hunner.

Den $22/8$ 1934 tog jeg en *hyale*-♀, som anbragtes i en meget rusten Blikdåse, på hvis Væg den kunde få Fodfæste. I Dåsen, der var af 8 Tommers Diameter og som dækkedes med Fluenet som Låg, sattes en Urtepotte med en *Medicago lupulina*. Plantens øverste Blade var ca. 5-6 Tommer fra Låget, og der stoppedes omkring Urtepotten med Mos, så at Hunnen ikke kunde komme ned på Siden af den. Som Næring fik Dyret daglig friske Lucerneblomster anbragt i et Medicinglas, men da den efter et Par Dage ingen Næring havde taget til sig, tog jeg mig for at tvangsfodre den ved at holde den mellem Fingrene og med en Nål trække Snabelen hen til en Dråbe Sukkervand. Dette gentog jeg hver Dag, og Dyret blev hurtigt så fortrolig med mig, at den selv stak Snabelen frem, når jeg kom for at fodre, og blev siddende, når jeg slap den. Men når den havde fået nok, var det ikke muligt at få den til at holde Snabelen i Dråben. Dyret holdtes inde i Stuen og sattes i Sollyset ca. $1\frac{1}{2}$ Time hver For- og Eftermiddag.

Æggene lagdes med lang Tids Mellemrum og anbragtes lige så godt på Lucerneblomsterne som på de Blade af *Medicago*, der sad i Skygge. Med Sikkerhed så jeg Æglægning i Dagene $24/8$ - $29/8$, og den $3/9$ gav jeg Hunnen Friheden.

Jeg havde først tænkt at forsøge Klækningen af denne Huns Afkom udendørs under naturlige Vejrfor-

hold, men da jeg igen den $\frac{6}{9}$ tog en Hun, som gav Æg og Larver, besluttede jeg i Stedet at lade Klækningen af disse sidste foregå udendørs, og prøve, om jeg ved at holde de første indendørs ved Varme kunde få en tredje Generation af Imago frem samme Efterår. Larverne, som hurtigt kom frem, trivedes også godt, indtil de ret hurtigt efter andet Hudskifte holdt op med at æde. Jeg var da klar over, at Larverne vilde i Vinterkvarter, og at Eksperimentet ikke vilde lykkes. Derfor flyttede jeg Larverne over på en frisk Medicago, som anbragtes ude i Haven, og fortsatte Klækningen også af den første Huns Afkom i fri Luft. Den forladte Medicagoplante blev stående i en kold, luftig Vindueskarm, og da jeg den $\frac{25}{2}$ 1935 kiggede lidt på den, så jeg, at den var gået ud, men at der sad 7 levende *hyale*-Larver på den, som jeg havde overset, da jeg flyttede deres Søskende ud i Haven.

Som Overvintringsplads valgte Larverne såvel Over- og Underside af Bladene som Stilke og lignende, men de var Vinteren igennem ikke mere dødagtige, end at de krummede sig langsomt sammen ved Berøring. Medicagoen stod i en Transportspand, som den coniske Overdel var skåret af og som dækkedes med et Låg af Fluenet. I Bunden af Spanden var der lagt noget fugtigt Sand. For at Spanden ikke skulde blive fuld af Vand, beskyttedes den mod den værste Regn, ligesom der af samme Årsag lagdes en gammel Sæk over, da Snevejret meldte sig. Under disse Forhold måtte så Larverne finde sig i al den Kulde, som Skæbnen vilde bebyrde dem med.

Klækning af overvintrende *hyale*-Larver vil kun være gennemførlig på levende Planter. Allerede i Februar, tillige med de første Kløverspirer, begyndte Larverne nemlig at røre på sig, og den $\frac{16}{3}$ var de i fuld Gang med at æde. Det var solelskende Dyr, som, når jeg drejede Urtepotten, stadigt søgte over til den Side, hvor der var mest Sol. Enkelte af den sidste Huns Lar-

ver, som var lidt mindre end den førstes, skiftede Hud 3 Gange efter Overvintringen, de øvrige 2 Gange. Den første satte sig til Hudskifte den $13/4$ og skød Huden af $20/4$, den $5/5$ hæftede den første sig til Forpupning og den første Imago klækkedes $28/5$, den sidste den $13/6$.

Ialt kom der 38 Sommerfugle, 19 Hanner og 19 Hunner. Udover Farven varierede Dyrene ikke særlig meget. Der kom 5-6 gule Hunner, og da den mest gule Hun var mørkere end den lyseste Han, kan man altså ikke bestemme Kønnen alene ud fra Farven. På tørrede Dyr kan Kønnene kendes fra hinanden ved at Hannens Bagkrop ender i en spids Pensel, der udgår fra Kroppens Overside, medens Hunnens Bagkrop er mere lige afskåret.

2. *Colias edusa* F.

Colias edusa er truffet mange Steder i Danmark, men er sædvanligvis meget sjælden. I enkelte År forekommer den dog i større Tal. Den er fanget eller set fra Juni til September, ja ind i Oktober. På Møn tog jeg første Gang *edusa* i 1931, og Klækning af denne skønne og livlige Sommerfugl, hvis Han jager afsted over Lucernemarkerne endnu vildere end *hyale*, blev snart mine Længsleres Mål.

Den $19/8$ 1935 tog jeg i en Lucernemark ved Langebjerggård på Møn et Dværgeksempplar af *edusa*-♂, og nu måtte jeg allerede Dagen efter ud på en Cycletur for at prøve at tage en Hun. Straks på min Nabos Mark traf jeg en *edusa*-♂, og ved Stengården fløj foruden et Par Hanner en meget fin Hun. Da en Fugl i Hånden skal være bedre end ti på Taget, vil enhver Samler forstå, at det ikke var uden Overvindelse, at jeg tog det fine Dyr levende hjem. Og da jeg Dagen efter ($21/8$) ved Mandemark tog en Hun, som havde et alvorligt Hak i den ene Vinge, var jeg lige ved at ærgre mig over, at jeg ikke havde taget den første til min Samling. Men jeg kom ikke til at fortryde det, for skønt den

sidste lagde mig nærved 500 Æg, gav den ikke på langt nær det Resultat som den første, idet mange af den sidstes Æg var ubefrugtede, mange Larver kom ikke frem og mange gik tabt i hvert Hudskifte.

Behandlingen af Hunnerne fandt Sted på samme Måde som ovenfor omtalt for *Colias hyale*. De fik Urtepotter med levende *Medicago lupulina* til at lægge Ægene på, og som Foder friske Lucerneblomster, som de dog forsmåede. Først efter, at de var blevet tvangsfodrede med Sukkervand ligesom *hyale*, sugede de undtagelsesvis af Blomsterne. Hunnerne levede hos mig henholdsvis 17 og 19 Dage og lagde villigt Æg. Æglægningen begyndte allerede Dagen efter Indfangningen og varede til det sidste. Hveranden Dag fik Hunnen en frisk *Medicago*, og på hver Plante lagdes fra 60 til godt 100 Æg. Ialt lagde de 400-500 Æg hver. Æggene anbragtes udelukkende på *Medicagoen*, og mest på Bladernes Overside, aldrig på *Lucerneblomsterne*.

De af hver Hun sidst aflagte 150-200 Æg tog jeg fra for at se, hvordan Larverne vilde klare Overvintringen, Resten bestemte jeg mig til at prøve at drive frem til Imago samme Efterår.

Jeg skal først omtale, hvordan det gik de sidstnævnte. Æggene, som til at begynde med var hvide, blev hurtigt gule, dernæst røde og lige inden Klækningen blågrå. *Medicagoplanterne* sattes om Dagen på et lunt, solrigt Sted i Haven i en Kasse, som overdækkedes med et Net, og blev om Aftenen taget ind i Stuen, hvor der var lidt Kakkelovnsvarme, og efter 8 Dage ($\frac{29}{8}$) fremkom de første Larver, som set med det blotte Øje var smudsigt brune med sort Hoved. Efter først at have fortæret Ægskallen valgte de *Medicagobladet*s Midtribbe til deres Opholdssted, og vendte efter endt Måltid længere ude på Bladet stadig tilbage hertil. Første Hudskifte begyndte, da Larverne var 5 Dage gamle ($\frac{3}{9}$), hvorefter Larverne var grønne med lidt mørkere Hoved.

Efter andet Hudskifte, som fandt Sted 3 Dage efter første ($\frac{6}{9}$), var de smukt grønne med lysere Hoved og tydelig lysegul Sidestribe. Tredie Hudskifte, som begyndte 4 Dage efter andet ($\frac{10}{9}$), forandrede ikke deres Udseende, hvorimod de efter fjerde Hudskifte, som atter fandt Sted efter 4 Dages Forløb (fra $\frac{14}{9}$), blev mere fløjlsgrønne med mørkt gennemskinnende Rygkar. Åndehullerne, som var mere eller mindre fremtrædende, brune eller næsten sorte, befandt sig lige under den i Bredde varierende orangerøde Sidestribe.

I den Tid havde vi nogle kolde, mørke Dage, og Larverne holdtes udelukkende indendørs. Den første Larve hæftede sig til Forpupning, da den kun var 20 Dage gammel ($\frac{18}{9}$) og forvandlede sig Dagen efter. I Løbet af de næste Par Dage vilde der have været over 100 Pupper, hvis ikke der var sket en Katastrofe. Larverne blev pludseligt syge, holdt op med at æde, og kun de, der var længst fremme i Udvikling, nåede at forpuppe sig. Der var ca. 100, som nåede at hæfte sig, men af disse kunde nogle ikke forvandle sig, nogle Pupper døde hurtigt, og Resultatet af de mange Larver blev kun ca. 60 sunde Pupper. Om Sygdommen skyldtes Svampeangreb forårsaget af Foderet, eller om den havde anden Årsag, kan jeg ikke sige.

Puppen, som kan forveksles med Puppen af *hyale*, var grøn med gul Sidestribe, gulkantet, fint mørkt punkteret Vingeskedesøm, mørk Ryglinie, to mørke Bugstreger på de forreste Bagkropsringe og gul — oventil mørkegrøn — Hovedspids. Pupperne holdtes i ret god Varme og fik Lov til at blive siddende, som de havde hæftet sig, hvilket var sket hvorsomhelst og både med Forenden, Bagenden eller en Side opad.

Den første Imago kom frem efter 9 Dages Puppehvide ($\frac{28}{9}$) og den sidste den $\frac{4}{10}$. Ialt kom der efter begge de to Hunner 57 Sommerfugle, 38 Hanner og 19 Hunner. Den sidste Huns Afkom beløb sig kun til 8

Imagines, heraf 6 fine, 1 delvis og 1 helt forkrøblet; de 49 Imagines efter den første Hun var alle fejlfri. Variationen var ikke meget udpræget, en ♂ havde særlig store, trekantede Midtpletter på Forvingerne, nogle ♂♂ — stammende fra den sidste ♀ — havde Ribberne gule helt ud gennem den sorte Søm på Forvingerne. Den sorte Søm på Forvingerne hos Hannen er på klækkede Eksemplarer stærkt gult bestøvet, hvilket ikke nævnes hos Kløcker og vel ejheller ses på fangede Dyr.

De to Urtepotter med de for Overvintring bestemte Dyr var blevet anbragt ude i Haven i to Mælketransportspande, som den coniske Overdel var skåret af og som dækkedes med et Låg af Fluenet. Spandene beskyttedes mod den værste Regn for at undgå Oversvømmelse, men fik ellers Vejret, som det var. Larverne var ca. 14 Dage om at komme frem af Æggene og voksede ret langsomt. Efter andet Hudskifte ventede jeg, at de vilde sætte sig til Overvintring for at afvente næste Forårsvarme, men i Stedet fortsatte de med Væksten, og 16-18 af dem skiftede endog Hud for sidste Gang. Da turde jeg ikke lade disse stå ude længere, idet jeg ikke mente, at de på dette Stadium kunde overvintre. Derfor tog jeg dem ind i Varmen og fodrede med Lucerne sat i Vand. I Løbet af November klækkedes ialt 9 Sommerfugle, heraf 1 forkrøblet. Jeg oplevede her en Gentagelse, idet en Del af Larverne lige før Forpupningen fik samme Sygdom, som det første Hold. Her viste Larverne efter den sidste Hun sig at være de kraftigste. De tiloversblevne Larver døde lidt efter lidt Vinteren igennem, i Marts var kun få levende, og da vi nåede April, var kun én eneste igen, og det viste sig at være en — *hyale*, som var kommet ind sammen med Foderet.

Beskrivelserne af Larve og Puppe af såvel *hyale* som *edusa* er både hos Strøm og Kløcker ret misvisende, og de kan også grundet på Variation være vanskelige at

kende fra hinanden. Som Regel er *hyales* Larve mørkere og lidt mere langhåret end *edusas* og har Fodstriben (Sidestriben) mere gul og smallere end denne. Åndehullerne, som hos *edusa* i Reglen er meget mørke og befinder sig under Striben, er hos *hyale* meget vanskelige at se og befinder sig nærmest i selve Striben.

I Modsætning til *hyale*, der ihvertfald tålte 7 Graders Frost, lod *edusa* sig således ikke overvintre, men om det var Sygdommen, der ødelagde Forsøget, eller om det, hvad der nok er det sandsynligste, er andre Forhold, der gør sig gældende så at den ikke kan overvintre her i Landet, fik jeg ikke helt Klarhed over.

3. *Apatura iris* L.

Selvom der, også i de seneste År, i Danmark er fundet en Del Sommerfugle, som kan få et Samlerhjerter til at banke, står *Apatura iris* fremdeles for mange, som en af de mest attråværdige Arter, vi har. I den sidste Tid er vort Kendskab til Dyrets Udbredelse, ikke mindst takket være nogle Samlere på Falster, blevet betydeligt udvidet. Mig bekendt stammer det første danske Fund fra Sundby Storskov på Lolland 1872. Senere fandtes den ved Knuthenborg og andre Steder på Lolland. Fra Falster har den, selvom det ikke fremgår af Bøgerne, været kendt i over 20 År, og nu til Dags er den kendt fra så at sige alle Skove på Falster og Lolland, hvor der har været ledt efter den. Også på Bogø har jeg taget Larven. Den meget interessante mørke Form, ab. *iola* Hb. er også fundet (af Hr. Kaj Pedersen, Horbelev, i Hannenov Skov 1938). Når *iris* alligevel er så sjælden i de fleste danske Samlinger, som Tilfældet er, skyldes det mindre dens Sjældenhed, end den Omstændighed, at den er vanskelig at fange. Da Klækning er den Måde, hvorpå man lettest kan skaffe sig fejlfri Eksemplarer, og da Larverne ikke er helt lette at have at gøre med, skal jeg her meddele,

hvorledes jeg har båret mig ad med at bringe Larven lykkeligt gennem Vinteren, uden at jeg dog tør påstå, at andre Fremgangsmåder ikke kan være ligeså gode.

I Efteråret 1937 nedbankede jeg ved Pomle Strand på Falster 7 Larver af *iris*, som jeg efter Hjemkomsten anbragte på Kviste af *Salix caprea* i Medicinglas, der sattes i store Sylteglas, som overbandtes med Fluenet og hvis Bund var dækket med et tyndt Lag fint Mos, der stadig holdtes lidt fugtigt. Sylteglassene sattes ned i en stor Blikbøtte med 2 Tommer fugtigt Sand i Bunden, som stod ude i Haven, beskyttet mod Sol og Regn ved en skråtstillet Træplade. Jeg fodrede hver fjerde Dag, men da Larverne var slemme til at kravle op på Glassets Sider, hvorfra de havde vanskeligt ved at finde tilbage til Foderet, sørgede jeg for, at ingen af Bladene nåede Glasvæggen. Larverne tog Ophold i Nærheden af Bladets Spids, hvor de dannede et Spindpolster, som de efter endt Måltid ved Bladets Rand vendte tilbage til, og hvorfra de under Foderskifte ikke lod sig fjerne. Derfor måtte jeg klippe Larven af med en lille Bladstump ved, og fæste denne til det nye Foder. Omkring Novemberdag holdt Larverne op at æde, og efterhånden forlod nogle deres Blad, satte sig ved Siden af en Knop på Kvisten og antog snart Knoppens rødlige Farve, medens andre blev siddende på deres Blad og ret hurtigt antog Bladets grålige Farve med lidt mørkere Aftegninger. Disse Larver faldt til Jorden sammen med Bladet og blev liggende her, til de mod Slutningen af Vinteren blev grønne og derpå kravlede op på Kviste, jeg havde stukket ned til dem, og satte sig ved Knopperne.

Kvistene med Larverne blev stukket ned i en lille, jordfyldt Blikdåse, som anbragtes, stående i en vandfyldt Underskål, indeni den ovenfor omtalte Blikbøtte, der Vinteren igennem stod ude i Haven, skærmet mod Sol ved Hjælp af den skråtstillede Træplade. Når det

regnede, fjernedes denne, for at Larverne kunde blive våde, men Solen måtte holdes ude, for at Larverne ikke skulde vågne for tidligt.

Således tilbragte de Vinteren, og da Pilens Knopper begyndte at vokse, stak jeg nogle friske Kviste ned, så at de berørte Kvistene med Larverne. Den $18/3$ skiftede en af Larverne Plads, $8/4$ begyndte den første og $28/4$ den sidste at æde. Jeg må her bemærke, at det Tidspunkt, hvor Larverne vågner, jo er afhængig af, om det er et tidligt eller sent Forår. Efter at Larverne havde påbegyndt Spisningen, flyttedes de tilbage til Sylteglassene, stadig med fugtigt Mos i Bunden, og her antog de snart den sprængte Knops grønne Farve. Foder-skiftet foregik hver 4' Dag eller oftere, hvis *Salix caprea*-Bladene, der efterhånden udfoldede sig, begyndte at hænge forinden. Hver Aften stænkedes Bladene med lidt Vand, da Larverne gerne drikker Vanddråber.

Efter at have ædt en halv Snes Dage døde 2 af Larverne, af de 5 tilbageværende gennemgik de 3 to Forårshudskifter og forpuppede sig $11/6$, $13/6$ og $18/6$. De 2 gennemgik derimod tre Forårshudskifter og forpuppede sig $30/6$ og $3/7$. De 3 første gav 2 Hanner og 1 Hun, de 2 sidste gav 2 Hunner. Sommerfuglene kom frem $2/7$, $3/7$, $7/7$, $16/7$ og $20/7$. Da voksne *iris*-Larver er slemme til at forstyrre hinanden, bør de såvidt muligt holdes enkeltvis. Det kan tilføjes, at Larverne hos mig slet ikke fik Sol.

Pupperne hang alle på Bladenes Underside, og det var interessant at se, at Larven forinden Hæftningen overspandt Bladets Stilk og nærmeste Omegn på Kvisten, så at Bladet kunde blive hængende, selvom det skulde brække af. Når Imago kommer ud af Puppen, bør den holdes i Mørke og først dræbes efter Solnedgang, da den ellers er temmelig vild.

På hvilket Tidspunkt, det er heldigst at tage Larven, som ihvertfald er let at tage om Efteråret, kan jeg ikke sige. Vil man ikke have for meget Arbejde med Pas-

ning før Vinteren, skal man ikke banke den før i Oktober, og det er ikke alle *iris*-Larver, der indstiller Spisningen før i November, men jo senere man kommer, des flere Blade får man med i Paraplyen. Imidlertid er der i de sidste Par År af adskillige Samlere — ikke mindst af de Herrer Otto og Kaj Pedersen — taget et stort Antal Larver i Overvintringsstadiet. Dette kan gøres nårsomhelst om Vinteren og i det tidlige Forår indtil Marts-April. Som Overvintringsplads vælger Larverne foruden Kvistene også noget tykkere Grene. I Form og Farve ligner de ganske en naturlig Ujævnhed på Grenen, så der skal et øvet Øje til for at opdage dem. Billedet (Fig. 1) viser et Par overvintrende Larver, fotograferet således, som de blev fundet i Naturen.

4. *Araschnia levana* L.

Om Udbredelsen af denne smukke og mærkelige Sommerfugl med de to Kuld af vidt forskelligt Udseende, den røde Forårsgeneration (*levana*) og den sorte Sommergeneration (*prorsa*) angiver Kløcker blot: „Nogle Stkr. af begge Generationer paa Flstr.“ Det var gamle Fund fra Firserne i forrige Århundrede, og en Overgang var man vist nærmest tilbøjelig til at betragte den som helt forsvundet fra Landet. Men nu i de senere År er Forholdet et andet. I 1931 blev et Eksemplar (*prorsa*) taget på Møns Klint, hvor den ikke med Sikkerhed er konstateret hverken før eller senere. Siden 1931 er den jævnlige taget på Falster i Corselitzeskovene, og i 1937 i ret stort Antal i Gunslevmagle Skov. I 1938 fløj den i Midten af Maj i overvældende Antal i Roden Skov på Lolland og igen i Juli var den almindelig sammesteds. Den fløj også det År talrigt i Hannenov Skov på Falster.

For at give mig Lejlighed til at lære Artens Biologi at kende, overlod Ingeniør Wolff og Revisor Vibe-Kiærulff mig nogle levende *levana*-Hunner, de havde taget i Roden Skov den 14/5 1938.

TAVLE I.

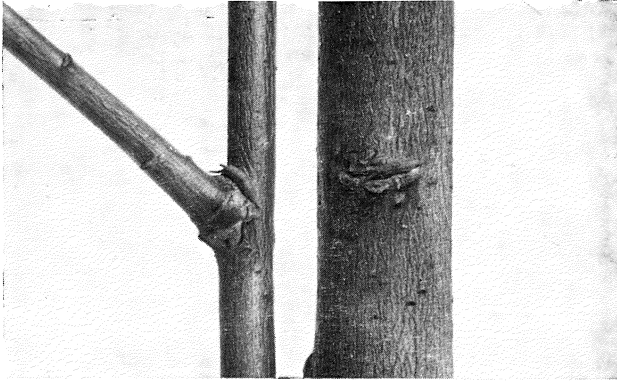

Fig. 1.

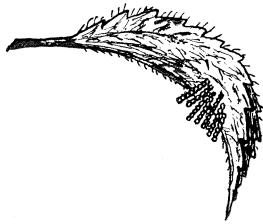

Fig. 2.

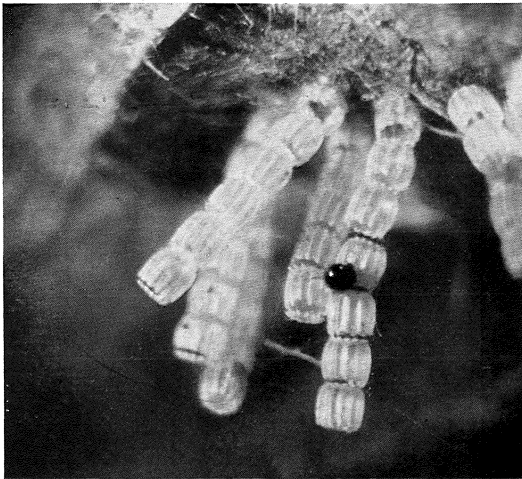

Fig. 3.

TAVLE II.

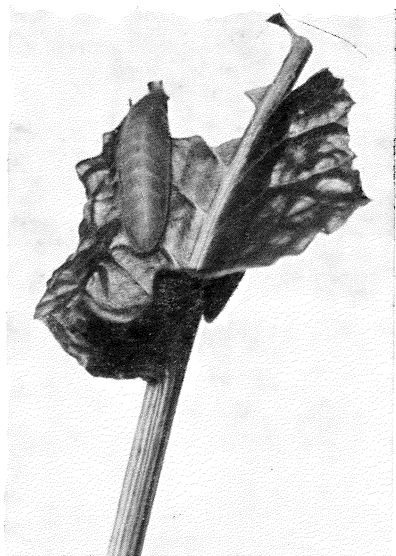

Fig. 5.

Fig. 6.

Hunnerne anbragtes i en stor Blikspand, hvori der var plantet nogle Nælder og som var dækket med Flue-net. Jeg forsøgte at fodre dem, men efter få Dage var alle døde. Jeg anså Forsøget for at være slået fejl, men da jeg $\frac{8}{6}$ så Spanden efter, viste der sig alligevel at være Larver. Da de senere havde ædt, hvad der var i Spanden, flyttedes de over på Nælder, der var plantet i Urtepotter og senere på Nælder, der sattes i Glas med

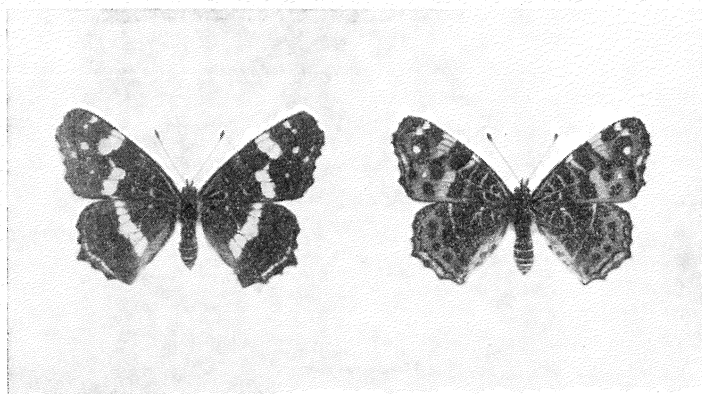

Fig. 4. To Søsken af *Araschnia levana*, Afkom af en *prorsa*-Hun. Eksemplaret til venstre, *prorsa*-Formen, klækkedes om Efteråret, medens Puppen af Eksemplaret til højre overvintrede og gav *levana*-Formen. Naturlig Størrelse. (Fot. Niels L. Wolff.)

Vand. Larverne var meget nemme at have at gøre med, men grundet på stærk Travlhed fik jeg ikke gjort mange Notater udover, at den første Larve forpuppede sig $\frac{2}{7}$ og den første *prorsa* kom $\frac{15}{7}$. Ialt klækkedes over 100 Imagines, der fuldtud var på Størrelse med fangede Dyr. To af dem var typiske ab. *porima* O.

Larven minder en Del om Larven af *Vanessa io* og *V. urticae*, men kendes straks ved, at Hovedet har to Torne, som mangler hos disse to *Vanessa*-Arter.

Hr. Wolff havde også selv taget et Par *levana*-Hunner hjem, og han har sendt mig følgende Notater om disse og bedt mig meddele dem her:

- $7^{15/5}$: To hunner af *levana* taget i Roden Skov samme dag sattes i et bur med trådvæv, hvori var anbragt en urtepotte med en *Urtica dioica*. Buret sattes i haven.
- $16/5$: Hunnerne fløj meget livligt om i buret. Om aftenen var den ene død.
- $17/5$: Begge hunner var døde.
- $18/5$: Ved eftersyn af nælden sås, at en af hunnerne havde lagt en portion æg. Denne, som bestod af 93 æg, var anbragt hængende ned fra bladets underside, som antydet på skitsen (fig. 2), og dannede en lille kvast af små perletråde, der hver indeholdt ca. 7 æg og var hæftet til bladet ved det øverste (først aflagte) æg.
- $8/6$: 90 larver kom ud af æggene. 2 æg gav ikke larver (ubefrugtede?), og en larve kunde ikke arbejde sig helt ud gennem ægget. Fotografiet (fig. 3) viser i forstørrelse denne larve og nogle af de tomme æg.
- Juni: Larverne fodredes med nælder sat i vand. De delte sig i to små selskaber på foderet. Pasningen voldte ingen vanskelighed, og larverne tålte godt besværlighederne på en sommerferierejse (til Langeland og tilbage til Hellerup).
- $10/7$: Første larve forpuppet.
- $15/7$: Alle larver forpuppet.
- $21/7$: Første *prorsa* klækket.
- $24/7$: Ialt ca. 80 imagines klækket. Farven af vingernes lyse tværbånd varierede fra ren hvid til ret mørk orange. Også i størrelse varierede de, nogle af hunnerne var meget store.“

Jeg havde naturligvis Lyst til at fange en *prorsa*-Hun for at klække *levana* næste Forår, men fik ikke Tid. Imidlertid var Hr. Kaj Pedersen så elskværdig at komme og forære mig 8 Larver, som var Afkom af en *prorsa*-Hun, han havde taget i Hannenov Skov $23/7$ 1938. Larverne, der omtrent var voksne, forpuppede sig alle, og blev herefter overladt til sig selv, men da jeg den $6/9$ fandt på at se ned i Kassen til dem, sad der 2 klækkede Imagines af — *prorsa*.

Jeg skrev så til Kaj Pedersen, som svarede, at der hos ham af 15 af Pupperne var kommet *prorsa*, hvorimod en anden Samler, der havde Pupper, stammende fra Æg af en *prorsa*, taget sammesteds $27/7$, ingen havde klækket. Dette forekom os mystisk, og vi var nu spændte på, hvad Resten af Pupperne vilde blive til. Den $12/2$ 1939 tog jeg så 2 af mine Pupper ind til Varmen, og de gav to rene *levana* $25/2$ og $27/2$. De to næste, som jeg tog ind i Marts, og de to sidste, som jeg tog ind i April, gav ligeledes rene *levana*. På samme Måde gik det Kaj Pedersen, alle hans tilbageværende 10 Pupper gav efter Overvintringen typiske *levana*.

Det er en kendt Sag, at Pupper efter *levana*, der normalt vilde give *prorsa*, ved kunstigt at udsættes for Kulde, kan bringes til at give *levana*, men det tilføjes gerne, at det omvendte ikke er Tilfældet.

Her er altså forekommet det Fænomen, at Pupper, som var Afkom af en og samme *prorsa*-♀ og som alle sammen var behandlet ens og altså alle skulde have overvintret og givet *levana* næste Forår, i Stedet for, for Halvdelens Vedkommende, gav *prorsa* (som en tredie Generation samme År), medens den anden Halvdel overvintrede og gav *levana*.

På Fotografiet (Fig. 4) ser man et Par af disse Søskende.

5. *Chrysophanus dispar* Hw. (v. *rutilus* Wbg.).

Denne Arts Historie i Danmark begynder med, at Lærerne E. Nymand og Blegvad Jensen på en Tur til Horreby Lyng på Falster den $8/7$ 1934 fangede hver en *Chrysophanus*-♀, som de straks var klar over måtte være noget nyt. Efter Hjemkomsten fortalte de en ung Samler, Knud Hansen i Moseby, om deres interessante Fund, men kunde, grundet på manglende Bestemmelseslitteratur, ikke bestemme Arten. Knud Hansen tog Dagen efter ud til Lyngen og fik sig også en ♀ af den nye Art. Da jeg

Foråret efter traf Knud Hansen på en Ekskursion, fortalte han mig om sin mærkelige, store *Chrysophanus*, og da jeg efter Hjemkomsten slog op i min Berge, var jeg straks klar over, at det måtte dreje sig om *dispar*. Den $\frac{2}{6}$ samme År (1935) aflagde jeg Besøg i Moseby, og så straks i Knud Hansens Samling, at det virkelig var *dispar*. Vi tog samme Dag en Tur ud på Horreby Lyng for at se efter Larven, hvilket dog ikke gav noget Resultat.

Jeg havde naturligvis stor Lyst til at studere Dyrets Biologi, hvortil jeg helst vilde have Fred, men Skæbnen vilde, at jeg ikke fik Tid til at besøge Horreby Lyng før i 1937, og også denne Gang var det forgæves. I Mellemtiden var *dispar* blevet eftersøgt uden Held af sine Opdagere, men den $\frac{4}{7}$ 1937 tog stud. pharm. E. Pyndt to Hanner, og efter at der var blevet skrevet om Dyret, blev der i 1938 en større Efterspørgsel efter den, hvilket resulterede i ialt 35 Eksemplarer samt både mundtlige og skriftlige Færdselsforbud. De første *dispar* toges det År den $\frac{6}{7}$. Jeg selv var flere Gange på Lyngen med den specielle Tanke at tage en Hun til Æglægningsforsøg, men da jeg af Vanvare fik dræbt den eneste Hun, jeg fik fat på, opgav jeg Forsøget for det År, og besluttede at blive hjemme og passe mit Arbejde. Men den $\frac{23}{7}$ skrev Hr. Kaj Pedersen, Horbelev, til mig, at *dispar* endnu fløj på Lyngen, og så måtte jeg naturligvis alligevel afsted, og forlod Dagen efter Roemarken og rejste til Horreby Lyng for at gøre et sidste Forsøg på at få Æg.

Det varede ikke længe, før jeg fik fat på en Hun, som jeg kom levende i en Dåse. I næste Øjeblik kom en ny Hun flyvende; den satte sig på et Vandskræppeblad og lagde et Æg, som jeg tog sammen med en lille Stump af Bladet. Hunnen fortsatte til andre Skræppeblade, hvor jeg straks fandt Æg, og nu slap jeg min Hun ud af Dåsen igen og gav mig i Stedet til at samle

Æg, som der var så mange af, at jeg på et eneste Blad talte 26. Da jeg havde taget ca. 110 Æg — hvilket jo ikke kunde overstige én Huns Æglæg — syntes jeg, at jeg havde fået nok, og anvendte den sidste halve Times Tid, jeg havde til Rådighed, til at nyde det betagende Syn af disse vidunderligt smukke Sommerfugle, som skiftevis legede med hinanden i Luften, sugede på Blomster, og satte sig på Strå eller Blade og badede Vingerne i Solen. Tre Hunner sad på en og samme Blomst, medens en fjerde Hun sad ved Siden af, og to Hanner fløj på en Gang. En af Hunnerne havde næsten helt røde Bagvinger, og skønt jeg havde lovet mig selv ikke at dræbe mere end én Hun i 1938, stod jeg og talte på Knapperne, men nænnede dog alligevel ikke at dræbe det smukke Dyr.

Veltilfreds rejste jeg hjem med mine Æg, som jeg med tilhørende Bladstumper anbragte i en stor Blikæske. Af nogle Æg var allerede Larverne — nogle små, gule, hårede Tingester — kommet ud, og et Par Gange daglig flyttede jeg ved Hjælp af en lille Pensel de nyklækkede Larver over på en indplantet Vandskræppe (*Rumex hydrolapathum*), hvor de straks begav sig om på Bladets Skyggeside, og der levede som „halvt Minérlarver“, idet de stadig gnavede sig fremefter uden at bortgnave Bladets ene Hinde. Det var dog ikke alle Ægene, der klækkedes.

Larverne fordeltes så på to Vandskræpper, den ene indplantet i en stor Urtepotte, den anden i en meget stor Blikspand. Urtepotten blev holdt indendørs, hvorimod jeg bestemte at lade Larverne i Blikspanden overvintre ude, under så naturlige Forhold, som jeg kunde skaffe dem. Derfor fik den sin Plads i en Vandgrøft ved Haven og forblev her Vinteren over, uden at jeg gjorde andet, end såvidt muligt at holde Edderkopper og andre Skadedyr borte. Jeg var dog hurtigt klar over, at det — selv om der sagtens kunde komme ligeså mange Lar-

ver gennem Vinteren, som hvis de var blevet ude på Lyngen — dog ikke var nogen god Overvintringsmetode, og der slap da heller ikke mere end en Femtedel lykkeligt igennem Vinteren. Da jeg derfor den $\frac{4}{9}$ havde været på Lyngen og taget en Del *dispar*-Larver, som jeg vilde overvintre i det fri, satte jeg disse på en Vandskræppe i en Urtepotte, som anbragtes med Fluenet over i Haven, beskyttet mod stærk Sol og det værste Vejr, og som, når det frøs over 2^0 , blev taget ind, for at Urtepotten ikke skulde sprænges. Af disse Larver slap de fire Femtedele gennem Vinteren.

Urtepotten med de Larver, der var bestemt til Overvintring indendørs, fik sin Plads i en lidt luftig, sydvendt, men uopvarmet Stue og beskyttedes mod direkte Sol. Da Vandskræppen hurtigt blev både for lille og for sløj, plantede jeg en ny og overførte med Penselen Larverne hertil på nær én, som jeg først opdagede senere, og derfor lod sidde.

Indendørs-larverne befandt sig godt, de forlod så godt som aldrig Foderet og voksede langsomt på nær 2, som syntes at have sat sig et særligt Mål, idet de, da de var en halv Snes Dage gamle, var mere end dobbelt så store som de andre. Den $\frac{11}{8}$ skiftede de Hud, hvorpå de åd videre, og den $\frac{15}{8}$ hæftede de sig til Forpupning, forvandlede sig to Dage senere, altså 23 Dage gamle, og gav Imagines, 2 små Hanner, den $\frac{30}{8}$. Dette betyder altså, at vi kan vente at træffe *dispar* i en, omend sparsom, 2' Generation, thi hvis Dyret ikke havde Tendens hertil, kunde jeg ikke, blot ved at holde dem inde, hvor der om Dagen ikke var nær så varmt som på Horreby Lyng, få 2 frem samme År.

Omtrent samtidig med, at disse to Larver forpuppede sig, blev de øvrige brune og opførte sig uroligt, så jeg antog, at de ikke var rigtigt tilfredse med Forholdene, hvorfor jeg stak nogle tørre, brune Skræppeblade ned til dem, og inden længe hyggede de sig i Folderne af

disse Blade, helst så højt oppe som muligt. På denne Måde tilbragte Larverne Vinteren i Stuen, blot på et Sted, hvor Solen ikke nåede. Ved Hjælp af en Børstestænkedes der hver Aften Vand over Planten. Under disse Forhold kom af 55 Larver de 53 lykkeligt over Vinteren. Jeg var naturligvis klar over, at der i denne Stue var Fare for, at Larverne vilde vågne op, før der var Foder, og havde derfor sat den før omtalte Urtepotte med Vandskræppen og den ene tilbageblevne Larve ind i en varm Stue for at få friske Blade frem. Men det viste sig, at *Rumex hydrolapathum* meget dårligt lader sig drive, den kunde ikke engang give Foder til den ene Larve, og jeg tog da på en fugtig Eng nogle Planter af *Rumex maximus* og *crispus* med små Blade. Da det viste sig, at Larven ligeså gerne åd disse Skræpper, som trivedes fortrinligt i Stuevarmen, plantede jeg flere ind og satte så Vandskræppen med de overvintrende Larver lidt frem i Solen, og efterhånden som Larverne kom til Syne, flyttede jeg dem over på de nye Skræpper, hvor de trivedes særdeles godt.

Efter Overvintringen skiftede de Hud 2 Gange, henholdsvis 10 og 19 Dage efter, at de havde begyndt Spisningen, og efter endnu 15 Dage hæftede de sig til Forpupning. Forvandlingen skete i Løbet af 4 Dage, og ca. 19 Dage senere kom Sommerfuglene frem. De sidste 5 Larver forblev dog på deres Vandskræppe, som efterhånden havde skudt så mange Blade, at der var Næring nok; de voksede en Del langsommere, end de andre, og gav knapt så store Imagines.

Ialt klækkedes 73 fejlfri og 3 forkrøblede Sommerfugle, omtrent lige mange Hanner og Hunner. Medens de første næsten ikke varierede, havde en af Hunnerne Pletrækken på Forvingerne stærkt reduceret, og Hunnernes Bagvinger varierede fra omtrent ensfarvet røde til næsten sorte.

Larven er gullig grøn, dens Udseende vil fremgå af

Fotografierne (Fig. 5, 6 og 7). Hovedet er meget lille og trækkes under Hvilten skildpaddeagtigt ind, så at Larvens Ender kan forveksles. I Forhold til sin Størrelse er den i Besiddelse af en overvældende Appetit.

Puppen, som minder en Del om *Zephyrus betulae*, er lysere eller mørkere brungrå og som Regel med lyse Vingeskeder. På Bagkroppen har den et gulligt Parti med Skråtegninger. Den er hæftet ved Bagkroppen og med en Tråd om Livet og sidder helst med Hovedet nedad, men anbringer sig iøvrigt hvor som helst.

Chrysophanus dispar viste sig at egne sig fortræffeligt til Stuekultur, og de klækkede Imagines blev gennemgående større, end i det Fri.

Tekst til Figurerne:

Tavle I.

- Fig. 1. To overvintrende Larver af *Apatura iris*. Hannenov Skov, den 7/4 1939. Larven på Grenen til venstre sidder i Grenkløften. Den anden sidder lige overfor, midt på den tykke Gren. Naturlig Størrelse. (Fot. Niels L. Wolff).
- Fig. 2. Blad af Brændenælde med Æg af *Araschnia levana*.
- Fig. 3. Æg af *Araschnia levana* forstørret 10 Gange. Fotografiet viser, hvorledes en Larve kryber ud af Ægget ved at skubbe Låget på dette op. Man ser, at de øvrige Æg er klækkede, men stadigt danner sammenhængende Perletråde. (Fot. Niels L. Wolff).

Tavle II.

- Fig. 5. Fuldvoksen Larve af *Chrysophanus dispar* på Blad af Rumex. Naturlig Størrelse. (Fot. Niels L. Wolff).
- Fig. 6. Skræppe med tre voksne Larver af *Chrysophanus dispar*. Naturlig Størrelse. (Fot. Niels L. Wolff).
-